

Soulsister in Kaapstad

Dawn Betteridge was over uit Zuid-Afrika voor een bezoek aan Schorer. Betteridge is directeur van Triangle Project in Kaapstad dat zich net als Schorer inzet voor de gezondheid en het welzijn van homo- en biseksuele vrouwen en mannen en transgenders.

TEKST ELLEN DE VRIES
FOTO'S SUZANNE KARSTERS

Amsterdam is voor Dawn Betteridge (35) een graadmeter voor wat Zuid-Afrika te wachten staat. "Wij zijn de echo van Amsterdam. Alles wat in Amsterdam gebeurt, gebeurt een paar maanden later in Kaapstad. Als er een syfilisepidemie is in Amsterdam, dan hebben we die een paar maanden later ook in Kaapstad."

"Schorer en Triangle Project werken al heel lang samen. In de jaren tachtig hielp Schorer ons al met het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal over hiv and aids. We ontvingen altijd de nieuwsbrieven. De digitale nieuwsbrief E-male wordt nu door ons vertaald en verspreid." Betteridge vertelt over die beginjaren – de jaren tachtig – uit overlevering. Want zelf is zij pas sinds een paar jaar directeur van Triangle Project. Toen bij haar aantreden bleek dat de banden tussen de organisaties wat losser waren geworden, haastte ze zich die weer stevig aan te trekken. Met 24 jaar is Triangle Project – na een paar naamsveranderingen – de oudste organisatie voor homoseksuelen en transgenders in Zuid-Afrika. Maar Schorer is met 35 jaar nog wat ouder en uit de ruime expertise die de stichting heeft opgebouwd op het gebied van training en advies put Triangle Project graag.

Donoren overzee | Triangle Project is een kleine organisatie, legt Betteridge uit. Dat betekent dat zij in vergelijking met collega-directeur Ferdinand Strijthagen minder kan delegeren. "Alles wat de deur uitgaat, passeert mijn bureau. Ik schrijf ook zelf brochures en doe aan productontwikkeling." Triangle Project ontvangt van het ministerie van Volksgezondheid alleen wat subsidie voor hiv-preventie. Noodgedwongen besteedt Betteridge dus veel tijd aan fondsenwerving en het zoeken van sponsors om andere projecten van de stichting te bekostigen. "Wij moeten het hebben van onafhankelijke donoren uit landen overzee." Hivos in Nederland is bijvoorbeeld een gulle gever. "Om de donoren op de hoogte te houden,

hebben we heel wat rapporten te schrijven", zegt ze blijmoedig.

Triangle Project, met als ondertitel *Challenging Homophobia, Appreciating Sexual Diversity*, richt zich net als Schorer op het lichamelijk en geestelijk welzijn van bi-, homoseksuele mannen en vrouwen en transgenders (de Engelse afkorting is LGBT). Maar anders dan Schorer kunnen homoseksuelen en transgenders bij Triangle Project nog steeds terecht voor medisch advies en psychische hulpverlening. Het project exploiteert daarnaast onder meer een hulplijn, organiseert praatgroepen en festivals, stelt literatuur beschikbaar, vervaardigt voorlichtingsmateriaal, gaat de buurt in om voorlichting te geven en ondersteunt zelforganisaties.

Zelfvertrouwen | Voor Triangle Project is hiv-preventie niet prioriteit nummer één, zoals voor Schorer. Is dat niet gek voor een land dat bij uitstek met die ziekte geassocieerd wordt? "Ja, je zou zeggen: Zuid-Afrika heeft grote problemen wat betreft hiv en aids. Maar andere problemen zijn toch groter, zoals het opbouwen van zelfvertrouwen en het vergroten van acceptatie van homoseksualiteit. In townships hebben we te maken met zwarte homo's die geen werk kunnen vinden. Als je honger hebt, dan is dat zó basic. homoseksuelen hebben vaak weinig zelfvertrouwen en voelen zich geïntimideerd op het arbeidsbureau. Dus zelfvertrouwen opbouwen is belangrijk! Dát eerst."

"De sociale zekerheid is in Zuid-Afrika niet zo goed geregeld als in Nederland", memoreert Betteridge. "Kosten voor behandeling of advies van Triangle gaan naar rato van inkomen; werklozen betalen niet en krijgen geld voor hunervoerskosten." De groep die gebruik maakt van de diensten van Triangle Project is verre van homogeen; aan de ene kant zwarte, jonge werkloze homo's, aan de andere kant witte middle class mannen die tobben over een relatie of over ouder worden, verklaart ze. Ook vrouwen met

uiteenlopende vragen vormen de clientèle. Waar Schorer moeite moet doen gekleurde homoseksuelen te bereiken, bereikt Triangle Project een "extremely mixed group" die goed bekend is met hun diensten. Laagdrempeligheid lijkt het sleutelwoord. Betteridge: "Uit onderzoek blijkt dat de klanten niet zozeer voor een formeel of therapeutisch bezoek komen, maar vooral voor een kopje koffie of een bezoek aan de bibliotheek."

Veilige havens | In verschillende townships heeft Triangle Project 'veilige havens' voor homo's en lesbo's – plekken waar jonge mensen wekelijks samenkomen om onder begeleiding van een Triangle Project-medewerker over hun leven te praten en informatie te krijgen.

De staf van Triangle Project bestaat uit tien fulltime medewerkers, daarnaast is er een groep van vijf tot acht parttime medewerkers en er is een hele batterij aan vrijwillige hulpverleners. De staf is – en dat is opmerkelijk in het van oudsher zo raciaal verdeelde Zuid-Afrika – een weerspiegeling van de provincie. Betteridge rekent voor: "De staf bestaat uit twee witte medewerkers, de rest van ons is een van mix van zwarten en kleurlingen. We hebben 75% homo's en 25% hetero's. Ook wat betreft achtergrond en opleiding zijn we gemixt. We hebben iets meer vrouwen, maar dat is niet erg", lacht ze. "We creëren een profiel. Gaat iemand weg, dan zoeken we een medewerker die in dat profiel past." Wat dat betreft kan Schorer nog wat leren van Triangle Project, meent ze desgevraagd. Immers bij Schorer is de staf nog heel wit.

Witte achtergrond | Zelf kwam Betteridge pas op de middelbare school in aanraking met zwarte kinderen. Haar ouders emigreerden toen ze nog in de luiers lag vanuit Engeland naar Zuid-Afrika, waar haar vader ging werken in een chocoladefabriek in de Oost-Kaap. De woonwijken en openbare scholen in de stad waren witte bolwerken. Toen de discussie op haar middelbare

"Wij voeren een voortdurende strijd om geloof en homoseksualiteit met elkaar te verzoenen."

school losbrandde of gekleurde kinderen van ambassadeurs ook toegelaten mochten worden, werd ze zich voor het eerst bewust van de gescheiden werelden. Als arbeidersgezin had de familie – anders dan bij klasgenootjes – geen zwarte huishoudster of tuinman in dienst. Op de universiteit van Port Elisabeth waar ze architectuur ging studeren, was de studentenpopulatie wel gemengd. De voertalen waren Engels en Afrikaans. Vandaar dat Betteridge, wier moedertaal Engels is, ook goed Nederlands verstaat. Op de universiteit ontwaakte haar politiek bewustzijn; ze zette zich als vrijwilliger in voor homo-emanipatie en een eigen homostudentenorganisatie. De universiteit steunde in principe studentenorganisaties door ruimtes ter beschikking te stellen. Maar terwijl de wijnclub – om maar een willekeurige andere studentenorganisatie te noemen – wél een lokaal kreeg, kreeg haar club niets. Het is tekenend voor het taboe dat er rustte en voor een belangrijk deel nog steeds rust op homoseksualiteit in Zuid-Afrika. In haar studententijd beijverde Betteridge zich met succes om gelijke behandeling van homoseksuelen verankerd te krijgen in de nieuwe Zuid-Afrikaanse grondwet. Ze was na het behalen van haar bachelor's in de architectuur enige tijd werkzaam in die branche, maar besloot uiteindelijk haar hart te volgen. Dat betekende: zich volledig wijden aan Triangle Project.

Religie | Dat in verschillende steden in Zuid-Afrika heteroseksualiteit de absolute norm is, komt misschien ook wel door de belangrijke plaats die religie inneemt in Zuid-Afrika. Betteridge: "De meerderheid van de Zuid-Afrikanen is streng gelovig. En veel religieuze gemeenschappen zijn sterk gekant tegen homoseksualiteit en het praktiseren ervan. Als gevolg daarvan voeren wij binnen onze organisaties een voortdurende strijd om geloof en homoseksualiteit met elkaar te verzoenen." Triangle Project blijft daarbij zo objectief mogelijk. "In Zuid-Afrika is het onmogelijk om religie te negeren. Dat doen we dan ook niet. Hoewel we zelf geen religieus standpunt innemen, helpen we mensen wel met de strijd met hun religie. Daarnaast proberen we het onderwerp aan te kaarten door samen te werken met religieuze homo-organisaties. Tegenwoordig hebben we drie van zulke partners: The Inner Circle, een organisatie van en voor homoseksuele moslimmannen en -vrouwen; the Good Hope MCC, een christelijke homoseksuele organisatie en IAM, ook een christelijke organisatie. Triangle Project vindt het een uitdaging homoseksuelen te steunen in de strijd om geloof en homoseksualiteit te verzoenen."

Zusterorganisatie

Triangle Project heeft een samenwerkingsverband met de Zuid-Afrikaanse zusterorganisatie OUT. OUT heeft Pretoria en de township Mamelodi als werkterrein. In 2001 startte OUT een samenwerkingsproject met Schorer. Dat project bestaat uit inhoudelijke ondersteuning door Schorer door middel van workshops en kortdurende consultancytrajecten op het gebied van lesbische gezondheid, hiv-preventie, hiv-zorg en andere LGBT-issues. Geografisch zijn de organisaties 1500 kilometer van elkaar verwijderd, globaal de afstand van Amsterdam naar Barcelona. Cultureel gezien zijn het verschillende gebieden. Zo werkt Triangle Project met een grote groep *coloured* mensen. Oorspronkelijk komt deze groep voort uit vermenging van Nederlandse *settlers* en de inheemse bevolking. Tegenwoordig is zo'n vijftig procent van de bevolking in de Westkaap *coloured*. In Pretoria, in de provincie Gauteng, zijn nauwelijks *coloureds* te vinden. Daar gaat het meer om het verschil tussen zwart en wit, zonder tussengroepen. Ook politiek gezien hebben de Westkaap en Gauteng historische verschillen die hun invloed vandaag de dag nog doen gelden.